MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI NEŞRİYAT MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR. İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR.

T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

YILLIK ABONESİ 40 KURUŞTUR. ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI NEŞRİYAT MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

TEBLİĞLER DERGİSİ

Cilt: 9 | 23 ARALIK 1946 | SAYI: 413

GENELGELER:

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ
Sayı: 2-1268/19

1/X/1949

ÖZET:
1945—46 öğretim yılı haziran ve eylûl dönemleri için tertiplenen imtihan soruları h.

1769

1939—1945 öğretim yılları Devlet Olgunluk ve Devlet orta okul imtihanı soruları 27/X/1943 tarihli ve 256 sayılı Tebliğler Dergisinde 1149, 1/X/1945 tarihli ve 348 sayılı Tebliğler Dergisinde 1492 sıra numaralarıyle yayımlanmış idi. 1945—46 öğretim yılı haziran ve eylûl dönemleri için tertiplenen sorular da Derginin bu sayısında yayımlanmıştır.

F. U.

Millî Eğitim Bakanı a.

B. Kadırgan

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI

Fen ve Edebiyat Kolları

Türkçe Kompozisyon Konusu

Haziran 1946 dönemi

Liseyi bitirirken bir meslek seçtiniz mi? Seçmedinizse niçin seçmediğinizi, seçtinizse kararınıza anıklık (istidat), aile durumu, ekonomik durum şartlarından hangisinin veya hangilerinin müessir olduğunu açıkça anlatınız.

1946 Eylûl dönemi

Demokrasiyi nasıl anlıyorsunuz ve niçin [illegible]yorsunuz?

EDEBİYAT KOLU

Edebiyat Soruları

Haziran 1946 dönemi

(Aşağıdaki parça, yazı işaretleriyle birlikte, ağır ağır söylenerek öğrenciye yazdırıldıktan sonra bir kere de bütün sorularla beraber tekrarlanacaktır. Ayrıca, bütün imtihan kâğıtlarının düzgün bir imlâ ve ifade ile yazılması da öğrencilere hatırlatılacaktır.)

«. . . Romanımızın zeminini Anadolu köylerimizden intihapta bir mütalâam vardır ki bu da köylülük, çiftçilik âlemlerinin yabancısı iseniz size o âlemler hakkında bir fikir vermiş olmaktır; vukuatıma zemin-i cereyan olan yerlerde ahalinin suret-i maişet ve meşguliyeti hakkında kâfi derecede malûmat bulacaksınız; lisanlarına da aşina olacaksınız.

Vukuata kendi hissiyat ve mütalâatımı hiçbir veçhile katmamak hakiki romancının vezaif-i esasiyesinden olmakla hikâye hep o suretle yürütülmüştür; bulacağınız hükümler ve mütalâalar hep eşhas-ı vakanın kendi mallarıdır; benimle hiçbir irtibatları yoktur. Eşhas-ı vakayı kendi fikirlerince, kendi lisanlarınca söyletmek kavaid-i mevzuadan olduğu cihetle ben de mükâlematı o suret-i tabiiyesinde zapt ve kaydeylelim; bu suretle lisanımıza, edebiyatımıza bir hizmet-i naçizde bulundum sanıyorum...»

Mükâlemat = Konuşmalar; Kavaid-i mevzua = Konmuş kaideler,

Soru 1 — a) Bu parça hangi romancımızın olabilir? Dilinde ve anlatımında eskimiş olan kısımları gösteriniz ve yenileştiriniz.

b) Yazarın romanı hakkında bu parçadan edindiğiniz fikir nedir?

c) «Bulacağınız hükümler ve mütalâalar hep eşhas-ı vakanın kendi mallarıdır» cümlesini açıklayınız.

d) Romancının kendi duygu ve düşüncelerini eserine katmaması ne dereceye kadar mümkündür ve hangi bakımdan gerekidir?

e) Bu parçada anlatılan roman çeşidine yaklaşan birkaç roman ismi yazınız.

Soru 2 — Köylerin hayatını anlatan eserler biliyor musunuz? Bu çeşit eserler edebiyatımızda gittikçe çoğalacak mı, azalacak mı? Niçin?

Soru 3 — Garp klâsiklerinden hangi eserleri severek okudunuz? Bunlardan birini seçerek onu ne bakımdan değerli gördüğünüzü yazınız.

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Beş
Soru 2 — İki
Soru 3 — Üç

1945 eylûl dönemi

«Asırlarca memlektin bütün mesuliyetleri gibi sanat mesuliyetini de omuzlarında taşımış olan İstanbul'un Anadolu kasabalarına gönderebildiği hemen tek ses bu beğenmediğimiz tulûat kumpanyaları olmuştur.

Memleket açık kadın çarşafları gibi onları da hem sever, hem çekemezdi.

Tulûatçılar gecelerce boğazı tokluğuna güldürüp eğendirdikleri kasabalardan çok kere kovularak çıkarlardı. Hacılar, hocalar onları halkın din bağlarını gevşetmekle, kasabanın ağırbaşlı okur yazarları ahlâk bozmakla çoluk çocuğa ayıp lâkırdılar öğretmekle itham ederlerdi. Ayıp lâkırdılar! Ever. Tulûatçılar yerini geldikçe halkı güldürmek için ayıp lâkırdılar söylemekten geri durmazlardı. Fakat doğrusu aranırsa bunlar çoluk çocuk için, pek öyle bilinmedik şeyler değildi. Çocuklar sokakta, gençler kahvede her gün o ayıp lâkırdıların bin kat çiğ ve iğrençlerini etraflarındakilerden duyuyorlardı.

Ne yapalım, çocuklar nebat değil ki camekânlı kış bahçelerinde saklıyalım. Sokakta ne söyleniyorsa zarurî olarak işiteceklerdir.»

Soru 1 — a) Yazarın tulûatçılarla gördüğü değer nedir? Onları hangi ithamlara karşı nasıl müdafaa ediyor?

b) «Memleket açık kalan çarşafları gibi onları hem sever, hem çekemezdi» cümlesini açıklayınız. Bu iki karşıt duygunun sebepleri neler olabilir?

c) Yazar, «hacılar, hocalar» demekle kimleri kasdediyor? Bunların tulûatçılara öfkesi neden olabilir?

Soru 2 — Tulûat tiyatrosunun başlıca özellikleri nelerdir?

Soru 3 — Tiyatronun Türk devrimine edebileceği hizmetler nelerdir?

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Beş
Soru 2 — İki
Soru 3 — Üç

Klâsik Kol

Haziran 1946 dönemi

Ülfet belâlı şey, fakat uzlet sıkıntılı;
Bilmem nasıl geçirmliyim son beş on yılı?
İnsanlar anlaşılcı, cihanın da sırrı yok;
Kalsaydı terkişimde bugün tek bir altın ok;
En tatlı bir hayal için atmazdım ufkuma,
Dalsın yakında gözlerim artık son uykuma.

«Yalnız duyan yaşar» sözü derler ki doğrudur,
«Yalnız duyan çeker» derim, en doğru söz budur.

Gördüm ve anladım yaşamak macerasını,
Bâkıyse ruh eğer, dilemezdim bekasını,
Hulyası kalmayınca hayatın ne zevki var?
Bitsin hayırlısiyle bu beyhude sonbahar;
Ölmek değildir ömrümüzün en feci işi,
Müşkül budur ki, ölmeden evvel ölür kişi

Soru 1 —

a) Bu şiirde eski saydığınız kelimeleri ayırarak yeni karşılıklarını yazınız.

b) Şiirin anlatmak istediği düşünce dir? Bu düşünceyi en iyi anlatan mısralar size hangileridir?

c) Yedinci ve sekizinci mısraları nasıl anlıyor musunuz?

d) Dil ve anlatım bakımlarından hangi mısraları değerli buluyorsunuz?

Soru 2 — Bir milletin kültürüne şairlerin kattığı değerler nelerdir?

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Altı
Soru 2 — Dört

Eylûl 1946 dönemi

«Edeb kültürün ve edebî zevkin en büyük alâmeti, en şaşmaz mihenk taşı edebiyatsızlıktır. Edebiyattan kaçınmak, edebiyat yapmamak, çıplak sözün sırrına ermiş bulunmak, işte, sahici edebiyatın ana şartları...»

Soru 1 — Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun bu sözlerini nasıl anlıyorsunuz? Bu sözler üzerinde siz ne düşünüyorsunuz?

Soru 2 — Yakup Kadri Karaosmanoğlu'ndan yahut onunla çağdaş başka bir romancıdan okuduğunuz bir romanı kısaca tanıtınız.

Soru 3 — Türk dilinin Cumhuriyet devrindeki gelişmesini ana hatlariyle anlatınız. Bu gelişmenin edebiyatımız bakımından önemini belirtiniz.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — Üç
Soru 3 — Üç

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI
Edebiyat Kolu

Haziran 1946 dönemi

TARİH SORULARI

Soru 1 — XV. yüzyılda Türkiye'de kültür ve medeniyet (Türkleştirme ve islâmlaştırma, öğretim ve eğitim, dil ve edebiyat, Güzel Sanatlar).

Soru 2 — Karlofça barış andlaşması ve bunun Türkiye ve Avrupa tarihleri bakımından önemi.

Soru 3 — İstiklâl Savaşında Türkiye'nin doğu sınırları ne yolda belirtildi? Bunu sağlıyan andlaşmalar ve başlıca hükümleri ile neticeleri.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — İki
Soru 3 — Dört

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — Osmanlı imparatorluğunda XVI. ve XVII. yüzyıllarda görülen başlıca iç ayaklanmaların mahiyetleriyle sebep ve sonuçlarını anlatınız.

Soru 2 — Tanzimattan önce Osmanlı İmparatorluğunun devlet gelir kaynakları ve maliyesi.

Soru 3 — Mondros mütarekesi hükümleri ve bunların Osmanlı İmparatorluğunun batması ve yeni Türkiye'nin doğmasını kolaylaştırmadaki etkileri.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — İki
Soru 3 — Dört

Fen Kolu
Haziran 1946 dönemi

Soru 1 — XVIII. yüzyılda memleketimizde ıslahat hareketleri.

Soru 2 — İtalya harplerini (1494—1559) sebepleri ve neticeleriyle anlatarak Avrupa tarihi bakımından önemini belirtiniz.

Soru 3 — Türkiye Cumhuriyetinde dinin devletten ayrılması yolunda hangi merhaleden geçilmiştir ve bu olayın ne gibi neticeleri olmuştur?

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — İki
Soru 3 — Dört

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — Sokullu Mehmet paşanın Osmanlı tarihindeki rolünü, gerçekleştirmeğe çalıştığı ülküleri ve devrinin başlıca olaylarını anlatınız.

Soru 2 — XVII. yüzyılda İngiltere'de demokrasinin gelişmesi (1648—1688).

Soru 3 — Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan Cumhuriyetin ilânına kadar Osmanlı saltanatının yıkılış safhalarını anlatınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — İki
Soru 3 — Dört

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI
Edebiyat Kolu

Haziran 1946 dönemi

FELSEFE SORULARI

«Sağduyu dünyada en iyi dağıtılmış şeydir: zira her insan kendi payının o kadar iyi olduğunu sanmaktadır ki, başka her şeyden en güç memnun edilenler bile, kendilerinde bulunan sağduyudan daha fazlasını arzu etmezler. Hepsinin bunda aldanması ihtimali yoktur; fakat bu, daha çok, asıl sağduyu veya akıl denilen iyi hüküm vermek ve doğruyu yanlıştan ayırt etmek gücünün bütün insanlarda eşit olduğunu gösterir; böylece kanaatlerimizin başkalığı bazılarımızın ötekilerden daha akıllı olmasından değil, sadece düşüncelerimizi ayrı ayrı yollardan götürmemizden ve aynı şeyleri gözden geçirmemizden ileri gelir. Zira iyi düşünceli olmak yetmez, iş onu iyi kullanmaktadır. En büyük ruhlar en yüksek iyilikler kadar en büyük kötülükler de işliyebilirler; sadece pek yavaş yürüyenler de, her zaman doğru yolu güttükçe, koşup da doğru yoldan uzaklaşanlardan daha çok yol alabilirler.»

Soru 1 — Felsefe:

I — Descartes'in «Metot Üzerine Konuşma» adlı eserinin başından alınan yukarıdaki parçadan anladıklarınızı topluca yazınız.

II — a) Bu parçada geçen «sağduyu» birini yazar nasıl anlıyor?

b) «Sadece iyi düşünceli olmak yetmez, işonu iyi kullanmaktır» düşüncesinin felsefede, bilim hayatında ve pratik hayattaki önemi üzerinde düşündüklerinizi yazınız.

III — Descartes hakkında bildiklerinize göre, bu parçadaki fikirlerin bu filozofun felsefesindeki yerini gösteriniz.

IV — Yeni bir şey öğrenmeğe karar veren bir kimse, bu parçadaki fikirlerden nasıl faydalanır?

Soru 2 — Mantık:
Tarih biliminin konusu ve özellikleri nedir? Toplumbilim ile münasebetni belirtiniz.

Soru 3 — Toplumbilim:
Hukuk ile ahlâk kurumları arasındaki münasebeti gösteriniz.

Soru 4 — Ruhbilim:
Dikkat nedir, belleğin türlü işlevleriyle münasebeti üzerinde düşününüz.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Beş
Soru 2 — Bir
Soru 3 — İki
Soru 4 — İki

Edebiyat Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — :

«Matematikçilerin, en güç ispatlara ulaşmak için kullandıkları pek basit ve pek kolay uzun delil zincirleri, bana insanların bilebildiği bütün şeylerin aynı tarzda birbirine zincirlendiğini ve doğru olmıyan hiçbirini doğru yerine almamak ve birini ötekinden çıkarmak için gereken sırayı gütmek şartiyle, bu şeylerden, sonunda erişilmiyen en uzak ve bulunmıyan en gizli bir tanesi bile kalmıyacağını hayal etmek fırsatını vermişti. Böylece hangi şeylerden başlamak lâzımgeldiğini bulmakta güçlük fırsatını vermişti. Böylece hangi şeylerden başlamak lâzımgeldiğini bulmakta güçlük çekmedim, zira daha önce en yalınç ve bilinmesi en kolay şeylerden başlamak lâzım geldiğini biliyordum: halbuki bugüne kadar bilimlerde hakikatı arayanlar arasında ancak yalnız matematikçilerin bazı ispatlar, yani bazı kesin ve apaçık kanıtlar bulduklarını göz önüne alarak onların inceledikleri aynı şeylerden başlamam gerekdiğinden şüphe etmiyordum; bundan beklediğim birinci fayda, zihnimi hakikatle beslenmeye ve yanlış kanıtlarla kanaat etmemeye alıştırmaktı.»

Bu cümleler Descartes'ın «Metot üzerinde konuşma» adlı eserinin ikinci bölümünden alınmıştır.

a) Bu parçadan ne anladığınızı kısa, açık cümlelerle yazınız.

b) Bu parçadaki düşüncelerden filozofun bilimin imkânı, vasıtası ve hududu hakkındaki görüşünü çıkarabilir misiniz? Bu görüşün felsefi düşünüşün evrimindeki önemini, nasıl ve kimler tarafından aşıldığını yazınız.

c) Bu parçadaki düşüncelerden kendi fikir hayatınızı düzenleme ve geliştirme bakımından nasıl faydalanırsınız?

Soru 2 — «Pozitif bilim» nedir, bilimin dayandığı ilke hakkında düşündüklerinizi yazınız.

Soru 3 — Toplumbilim: Çağdaş cemiyet hayatında ve memleketimizde kadın hukukunun gelişmesini açıklayınız.

Soru 4 — Kavram nedir? nasıl teşekkül eder. Kavramların türleri hakkında bildiklerinizi yazınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — İki
Soru 3 — İki
Soru 4 — İki

Fen Kolu

Haziran 1946 dönemi

Soru 1 — Mantık:
Bileşim ve çözümleme ne demektir? Türlü bilimlerden alınan birer misalle bunları açıklayınız.

Soru 2 — Toplumbilim:
Ekonomik hayatın gelişmesinde değişimin önemini gösteriniz.

Soru 3 — Ruhbilim:
Anlak sözünden ne anlıyorsunuz? Anlak testleri ne demektir ve ne işe yarar?

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Üç
Soru 2 — İki
Soru 3 — Üç

Fen Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — Tanımların matematikteki görevini, ve tabiat bilimlerindeki tanımlardan farklarını anlatınız.

Soru 2 — Duygu nedir? duyguların özellikleri hakkında bildiklerinizi yazınız.

Soru 3 — Ceza nedir?, cezanın evrimi hakkında bildiklerinizi yazınız. Bugünkü cemiyetlerde ceza ne maksatla verilmektedir?

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — Üç
Soru 3 — Üç

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI

Edebiyat Kolu

Haziran 1946 dönemi

MATEMATİK SORULARI

Soru 1 — $y = mx + 1$, $y = -\frac{x}{m} + 1$ doğruları veriliyor:

a) Bu doğruların A kesim noktasının koordinatlarını bulunuz.

b) Doğruların x eksenini kestiği B ve C noktalarının koordinatlarını bulunuz.

c) A, B, C noktalarından geçen dayirenin denklemini yazınız.

Soru 2 — $y=x(y-1)^2$ fonksiyonunun değişimini inceleyip grafiğini çizdikten sonra:

a) $y=x+1$ doğrusuna paralel teğetlerin denklemlerini yazınız.

b) Başlangıç noktasındaki teğetin eğriyi kestiği noktanın koordinatlarını bulunuz.

c) Başlangıç noktasından geçen teğetle eğri arasında kalan, kapalı, alanı hesaplayınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — Altı

Edebiyat Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru — 1 $Y = \frac{x^2 - x - m}{x^2 - 3x + 2}$ fonksiyonu veriliyor:

a) Bu eğrinin $y=2$ doğrusu ile yalnız bir kesim noktasının bulunması için «m» ne olmalıdır?

b) «m» nin bu değerini bulduktan sonra fonksiyonun değişimini inceleyiniz ve grafiğini çiziniz.

Soru — 2 Köşelerinin koordinatları A (1,1) ; B (4,0); C (2,3) olan bir üçgen veriliyor:

a) Kenar ortayların G kesim noktasının koordinatlarını bulunuz.

b) A, B, G, noktaları üzerine kurulan paralelkenarın alanını hesaplayınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Altı
Soru 2 — Dört

Fen Kolu

Haziran 1946 dönemi

Soru 1 — Dayire dışına çizilmiş olan bir dörtgende, karşı köşeleri birleştiren doğrularla karşılıklı kenarların değme noktalarını birleştiren doğruların bir noktadan geçeceklerini ispatlayınız.

Soru 2 — $4x^2 - 9y^2 = 36$ hiperbolüne P(5; y = +) noktasından teğet çiziliyor:

a) Asimtotlarla P değme noktası arasındaki teğet parçaları ne büyüklüktedirler?

b) Teğet ile asimtotlar arasında meydana gelen üçgenin alanını (analitik olarak) hesaplayınız.

Soru 3 — Üçüncü derecede öyle bir fonksiyon kurunuz ki:

a) Bu fonksiyonun grafiği y eksenini ordinatı «+ 4» olan noktalarda; x eksenini apsisi «+ 2» olan noktada kessin ve ayrıca x eksenine apsisi — 1 olan noktada teğet olsun.

b) Fonksiyonu kurduktan sonra değişimini inceleyiniz ve grafiğini çiziniz.

c) Eğrinin apsisi «+ 1» olan noktasındaki teğetiyle eğri arasında kalan kapalı alanı hesaplayınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Üç
Soru 2 — Üç
Soru 3 — Dört

Fen Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru — 1 $Y = \frac{x^2 + 20x}{x^2 + 2x - 3}$ fonsiyonu veriliyor;

1) Bu fonksiyonun x = —2 için bir maksimumdan geçtiği belli olduğuna göre «m» nin değerini bulunuz.

2) «m» yi bulduktan sonra fonksiyonun değişimini inceleyiniz ve grafiğini çiziniz.

3) Bu eğri ile y = n doğrusunun kesim noktalarının sayısını tartışınız.

Soru 2 $9x^2 + 25y^2 = 225$ elipsine r_2 odak ışını ile 45 derecelik açı yapan bir teğet çiziliyor. Değme noktasının koordinatlarını ve teğetin uzunluğunu hesaplayınız. Değme noktasının, çapı F1 F2 olan çember üzerinde bulunduğunu, analitik olarak, gösteriniz.

Soru 3 — Sabit A noktasından verilen bir «O» dayiresini B ve C noktalarında kesen bir ABC doğrusu çiziliyor; bu doğru, A sabit noktası etrafında hareket ettirildiğinde, B ve C noktalarındaki teğetlerin M kesim noktalarının geometik yerini bulunuz?

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — Üç
Soru 3 — Üç

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI

Edebiyat Kolu

Haziran 1946 dönemi

TABİAT BİLGİSİ SORULARI

Soru 1 — Petrol nedir? Nasıl oluşur? Memleketimizde petrol var mıdır?

Soru 2 — Gözün yapısını ve görmeyi anlatınız.

Soru 3 — Hastalık âmili olan ispiroketleri anlatınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Üç
Soru 2 — Dört
Soru 3 — Üç

Edebiyat Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru — 1 Deri, derideki bezler, derinin ödevleri, derinin yaralanması, deri bakımı.

Soru 2 — Hayvanlar serisinde işitme duyusu ve organı.

Soru 3 — İlk zaman (Arkeozoik) ve Türkiye'de arkeozoik yereyler.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Üç
Soru 2 — Dört
Soru 3 — Üç

Fen Kolu

Haziran 1946 dönemi

Soru 1 — Yereylerin nisbî yaşlarının tâyininde başvurulan metotları anlatınız.

Soru 2 — Hayvanlar serisinde solunum ve solunum çeşitlerini anlatınız.

Soru 3 — Bitki dokularından meristem dokusunu, iletken dokusu, koruyucu dokuyu ve özümleme dokusunu, koruyucu dokuyu ve özümleme dokusunu anlatınız.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Üç
Soru 2 — Dört
Soru 3 — Üç

Fen Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — Kültelerin ayrışım ve dağılmasından meydana gelen toprakların:

a) Kimya,

b) Fizik,

c) Hidroloji

Bakımlarından özelliklerini anlatınız.

Soru 2 — Solunum, akciğerler, soluk borusu, solunum hareketleri.

Soru 3 — Mevsimlere göre sıcaklık değişmelerinin canlılar üzerindeki etkisi.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Üç
Soru 2 — Dört
Soru 3 — Üç

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI

Fen Kolu

Haziran 1946 dönemi

FİZİK SORULARI

Soru 1 — Saniyede 10 litre su veren 50 metre yüksekliğindeki bir su düşmesinden elektrik enerjisi elde etmekte faydalanılıyor; kullanma gerilimi 200 volttur.

1) Makinenin verimi yüzde seksen olduğuna göre, temin olunan akımın şiddeti nedir?

2) Bu akımdan faydalanılarak direnci 0,5 om olan bir motor döndürülüyor. Hat tellerinin direnci 1,5 om olduğuna göre bu motorun zıt elektromotor kuvveti nedir?

3) Hatta ve motorda Joule olayı ile bir saniyede kayıp olan enerjiyi kilovat ve buhar beygiri cinsinden hesaplayınız.

Soru 2 — Düzgün değişen hareketin kanunlarını ifade ediniz ve bunların deneli ispatlarını gösteriniz.

Soru 3 — Kırınım ağlarından faydalanılarak monokromatik (tekrenkli) bir ışık ışınının dalga boyunun nasıl tâyin ve hesap olunduğunu gösteriniz.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — Üç
Soru 3 — Üç

Fen Kolu

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — Bir kolu kapalı olan U şeklindeki bir cam boru içinde, yeter miktarda civa bulunmaktadır. Kapalı kol $0^\circ C$ da ve H=76 cm civa basıncında 1=15 cm uzunluğunda bir yer işgal eden bir mikdar kuru hava ihtiva etmektedir. Bütün sistem t=100 C. a çıkarılıyor. Civa seviyesinin kapalı boruda ne kadar değişeceğini hesaplayınız.

Not 1 — Havanın $0^\circ C$ ile $100^\circ C$. arasındaki genleşme katsayısı olarak $\frac{11}{3000}$ alınacaktır.

Not 2 — Civanın ve borunun genleşmeleri ihmal edilecektir.

Not 3 — Problem önce bilinmeyen, pozitif veya negatif bir t için ele alınıp, kapalı boru içinde civanın göstereceği x yer değiştirme mikdarının yönü ve değeri tartışılacaktır.

Soru 2 — Pillerin polarmalarını ve muhtelif tarzlarda bağlanmalarını anlatınız.

Soru 3 — Katot ışınlarının nasıl meydana geldiklerini, özelliklerini, mahiyetlerini, anlatınız; elektron hakkında kısa bilgi veriniz.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Dört
Soru 2 — Üç
Soru 3 — Üç

DEVLET OLGUNLUK İMTİHANI

Klâsik Kol

LÂTİNCE SORULARI

Haziran 1946 dönemi

Soru 1 — Aşağıdaki iki parçayı Türkçeye çeviriniz:

I) Postero die castra ex eo loco movent. Idem tacit Caesar equitatumque omnem, ad numerum quattuor milium, quem ex omni provincia et Haeduis novissimum agmen insecuti alieno loco cum equitatu Helvetiorum proelium committunt, et pauci de nostris cadunt.

Quo proelii sublati Helvetii, quod quingentis equitibus tantam multitudinem equitum propulerant, audacius subsistere nonnumquam et novissimo agmine proelio nostros lacessere coeperunt. Caesar suos a proelio continebat ac satis habebat in praesentia hostem rapinis pabulationibusque prohibere. Ita dies circiter quindecim iter fecerunt, uti inter novissimum hostium agmen et nostrum primum non amplius ... milibus passuum interesset.

II) Acceptis mandatis Roscius cum Caesare Capuam pervenit ibique consules Pompeiumque invenit; postulata Caesaris renuntiat. Illi deliberata re respondent scriptaque ad eum mandata per eosdem remittunt quorum haec erat summa: Caesar in Galliam reverteretur, Arimino excederet exercitus dimitteret; quae si fecisset, Pompeium in Hispanis iturum. Litera quoad fides esset data Caesarem facturum quae polliceretur, non intermissuros consules Pompeiumque dilectus.

Soru 2 — Aşağıdaki cümlelerden altısını Lâtinceye çeviriniz:

1) Romalılar birçok büyük şehirleri tahrib ettiler.

2) Barbarların bağışmaları Romalı askerleri korkuttu.

3) Okuduğumuz kitaplar faydalıdır.

4) Romulus'un kurduğu şehrin adı Latinium'du.

5) Ben sizin kadar zenginim, fakat siz benden daha kudretlisiniz.

6 — Dün senatoda söylediği sözlerden utanıyor.

7) Bize harp ilân etmekten korkuyorlardı.

8) Caesar Gallia'da iken Pompeius Roma'ya döndü.

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Birinci Bölüm		Dört
İkinci	»	Üç
Soru 2 —		Üç

Klâsik Kol

Eylûl 1946 dönemi

Soru 1 — Aşağıdaki iki parçayı Türkçeye çeviriniz:

I) Dumnorix gratia et largitione apud Sequanos plurimum poterat et Helvetiis erat amicus, quod ex ea civitate Orgetorigis filiam in matrimanium duxerat, et cupiditate regni adductus novis rebus studebat et quam plurimas civitates suo beneficio habere obstrictas volebat. Itaque rem suscipit et a Sequanis impetrat, ut per fines suos Helvetios ire patiantur, obsidesque uti inter se dent, perficit: Sequani, ne Helvetios prohibeant, Helvetii, ut sine maleficio et iniuria transeant.

II) Brundisini Pompeianorum militum iniuriis atque ipsius Pompei contumeliis permoti Caesaris rebus favebant. Itaque cognita Pompei profectione concursantibus illis atque in ea re occupatis vulgo ex tectis significabant. Per quos re cognita Caesar scalas parari milites que armari iubet, nequam rei gerendae facultatem dimittat. Pompeius sub noctem navves solvit.

Soru 2 — Aşağıdaki cümleleri Lâtinceye çeviriniz:

1) Caesar askerlerine şehri almalarını emretti.

2 Savaşta kılıçlarımızı ve kalkanlarımızı kullanacağız.

3) Helvet'ler hiçbir zaman teslim olmazlar, ölmeyi tercih ederler

4) O meşhur genral hiçbir şeyden korkmaz.

5) Pompeius'un askerleri on sene harbettiler.

6) Savaş bitince barış yapılıp ordular terhis olundu.

Terhis etmek = dimitto

Soru 1 —
I İki
II İki
Soru 2 — Altı

DEVLET ORTA OKUL İMTİHANI

Haziran 1946 dönemi

TÜRKÇE SORULARI

Aşağıdaki parça, noktalama işaretleri ve satır başları bildirilmek şartiyle, öğrencilere ağır ağır yazdırılacak ve sonra tabiî okuyuşla bir kere de tekrarlanacaktır.

«... Genç adam, millet denilince Naim Efendi gibi, Semihalar ve Faik Beyler tarzında sefil iştahlı canlıları hatırlıyordu. Millet, ona, bazan kilometrelerce toprak üzerine yığılmış ağır bir hasta halinde görünüyordu. Bu hastanın üzerine dünyanın dört köşesinden çıkmış bir sürü haşarat hücum ediyor ve kendi kıyafetinde alay alay insan bu haşaratı dağıtmağa koşuyordu. Her ümitsiz hasta gibi bunun da ölmesi lâzımgelirdi. Hakkı Celis, bu müthiş fikir ve korkunç şüphe ile bir hafta sonra Çanakkale'ye sevk edileceğini düşündü...

Hayır, hayır; millet denilen şey Naim Efendi gibi, Semihalar ve Faik Beyler gibi sefil iştahlı canlılardan mürekkep bir varlık değildi. Bunlar milletin çürüyen ve döküleh tarafı idi. Ve havaya kalkan sekiz yüz bin kılıç, işte bu kangren olmuş uzvu kesip atmak içindi.»

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Soru 1 — a) Bu parça tarihimizin hangi günlerini anlatıyor?

b) Hakkı Celis neler duyuyor ve düşünüyor?

c) Parçanın birinci bölümü ile ikinci bölümü arasında duygu bakımından fark nedir?

Soru 2 — a) Sefil iştahlı canlılar, bir sürü haşarat, ümitsiz hasta, kangren olmuş uzuv sözleriyle yazarın ne demek istediğini açıklayınız.

b) Bu parçada eski saydığınız kelimeleri gösteriniz ve yeni karşılıklarını yazınız.

Soru 3 — Bu parçadaki sıfatları çeşitlerine ayırarak gösteriniz.

Sorulara verilecek notlar:
Soru 1 — Beş
Soru 2 — Üç
Soru 3 — İki

Her üç notun verilmesinde imlâ doğruluğu da ayrıca dikkate alınacaktır.

Eylûl 1946 dönemi

Aşağıdaki parça, noktalama işaretleri ve satır başları bildirilmek suretiyle öğrencilere ağır ağır yazdırılacak ve sonra tabiî okuyuşla bir kere de tekrarlanacaktır.

Göçmenler Gelirken

«Üzerinde doğdukları, büyüdükleri, gülüp ağladıkları, sevîştikleri topraklardan bir daha dönmemek üzere ayrılmış, anayurdun uzaktan duydukları çağrışına uyarak, içleri göçmenin ve anayurda kavuşmanın karışık hisleri, hüzün ve sevinçleriyle dolu, yığın yığın geliyorlar.

Göç derken bu kelimenin sakladığı trajediyi gözlerimizin önünde hakkiyle canlandırıyor muyuz, bilmem. «Gitmek, biraz ölmektir» diyen şair, duygularında mübalâğalı olsa da, büsbütün hakikata aykırı bir şey söylemiş değildir. Gözlerini dünyaya ilk açtıkları gündenberi alışmış oldukları su, hava, toprak, ne varsa hep-

sini artlarında bırakarak geliyorlar. Uzun yıllar yeni yurtlarının topraklarına, su ve havasına alışmak için uğraşacaklar. Ne kadar güç, acıklı ve hüzünlü bir şey olsa da göç bugün için uğraşacaklar. Ne kadar güç, acıklı ve hüzünlü bir şey olsa da göç bugün için bir zarurettir. Bu ihtiyacı anlıyor ve onu, ayrılıştan doğan kederlerine büyük umutlar katarak kabul ediyorlar.»

Soru 1 — a) Yazarın anlatmak istediğini en çok dört cümleyle söyleyiniz.

b) Göç ne zaman bir zaruret olur?

c) «Gitmek biraz ölmektir», «Bu ihtiyacı anlıyor ve onu, ayrılıştan doğan kederlerine büyük umutlar katarak kabul ediyorlar» cümlelerini açıklayınız.

d) Karışık hisler, hüzün, trajedi mübalâğa, hakikat sözlerinin anlamlarını birer cümle ile yazınız.

Soru 2 — a) Bu parçadaki isimlerde köklerle ekleri ayırdediniz ve bu kelimelerin nasıl yapılmış olduklarını anlatınız.

b) Bu parçadaki sıfatları gösteriniz.

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Yedi

Soru 2 — Üç

Her iki notun verilmesinde imlâ doğruluğu da ayrıca dikkate alınacaktır.

DEVLET ORTA OKUL İMTİHANI

Haziran 1946 dönemi

MATEMATİK SORULARI

Soru 1 — a) $9(2a-b)^2 - 4(3a-x)^2$ ifadesini çarpanlarına ayırınız.

b) $\frac{a^4 - b^4}{a^5 - b^3}$ kesrini sadeleştiriniz.

Soru 2 — b — c = 1cm, a = 5cm, C = 60° olan ABC üçgeninin nasıl çizileceğini anlatınız ve bu üçgeni çiziniz.

Soru 3 — Bir dik üçgende bir dik kenar karesinin, hipotenüs ile bu dik kenarın hipotenüs üzerindeki izdüşümü çarpımına eşit olduğunu ispatlayınız.

Soru 4 — Bir adam, işçisine, yıllık ücret olarak 100 lira ile bir kat elbise verecekmiş. Fakat işçi, yedi ay çalıştıktan sonra, işini bırakıp ayrıldığı için kendisine ancak yirmi lira ile elbise verilmiş. Acaba bu elbise işçiye kaç liraya mal olmuştur?

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — İki

Soru 2 — İki

Soru 3 — Üç

Soru 4 — Üç

Eylül 1946 dönemi

Soru 1 — 30 × 147 çarpımında çarpanların her birinden aynı sayı çıkarılıyor, 14 × 62 çarpımında ise çarpanların her birine o sayı ekleniyor, sonuçlar aynı çıkıyor. İlk çarpımın çarpanlarının her birinden çıkarılan ve ikinci çarpımın çarpanlarından her birine eklenen sayı nedir?

Soru 2 — İki rakamlı bir sayıyı aklımda tutuyorum. Bu sayının rakamlarının yerlerini değiştirmekle elde ettiğim sayıyı aklımda tuttuğum sayıya katınca toplam 77, aklımda tuttuğum sayıyı, bu sayının rakamlarının yerlerini değiştirmekle elde ettiğim sayıya bölünce 2, kalan da 2 oluyor. Aklımda tuttuğum sayı nedir?

Soru 3 — Bir dik üçgende dikkenarların kareleri toplamının hipotenüsün karesine eşit olduğunu ispatlayınız.

Soru 4 — b + c = 9cm, a = 6cm, C = 60° elemanları verilen üçgenin nasıl çizileceğini anlatınız ve bu üçgeni çiziniz?

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — İki

Soru 2 — İki

Soru 3 — İki

Soru 4 — Dört

DEVLET ORTA OKUL İMTİHANI

Haziran 1946 dönemi

TABIAT BİLGİSİ SORULARI

Soru 1 — Kan ve kanın dolaşımı.

Soru 2 — Bakteriler (bölünen mantarlar). bakterilerin yapıları, yaşayışları ve çalışmaları; serum ile tedavi ve aşı ile korunma

Soru 3 — Kabuklu hayvanlardan nehir ıstakozu: yaşadığı yer, vücut yapısı, kabuğu, duyma organları, beslenmesi, hareket aygıtı, çoğalması, düşmanları.

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Üç

Soru 2 — Dört

Soru 3 — Üç

Eylül 1946 dönemi

Soru 1 — Sinir sistemini (beyin, omurilik ve sinirleri) anlatınız.

Soru 2 — Yarımkanatlılar veya gagalı hortumlu böceklerden tahta kurusunu ve asma bitini (Filoksera) anlatınız.

Soru 3 — Diyatomeleri anlatınız.

Sorulara verilecek notlar:

Soru 1 — Üç

Soru 2 — Dört

Soru 3 — Üç

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

ANKARA — MAARİF MATBAASI